

Jean Monnet
Modules

NOVA
UNIVERZA

EVROPSKA PRAVNA
FAKULTETA

Formalizem Vrhovnega sodišča (zadevi Grilc in Unuk)

Jean Monnet Module 2017

“Argumentacija Sodišča Evropske unije kot zgled za
argumentacijo slovenskih sodišč”

Izvor zadeve

- 1. slovenski predlog za sprejetje predhodne odločbe SEU – 2009
- Predlagatelj Višje sodišče v Mariboru – *Jasna **Detiček** v. Maurizio Sgueglii*
 - *Spor glede varstva in vzgoje hčerke Antonelle*

Vprašanje SEU

- Razlaga 20. člena EU Uredbe o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo

Dejanski stan in predhodni postopek

- J. Detiček, *slovenska* državljanica, in M. Sgueglia, zakonca v **razveznem postopku**, sta v Rimu (Italija) živela 25 let. Njuna hči Antonella se je rodila 6. septembra 1997.
- Pristojno sodišče v Tivoliju (Italija) odloča tudi o varstvu in vzgoji Antonelle – začasno zaupa v izključno varstvo in vzgojo očetu ter odredi, da se jo začasno nastani v zavodu kalasancijanskih sester v Rimu.

Antonella v zavod!

- Italijansko sodišče Antonelle ni zaupalo materi, ker naj ne bi bila sposobna razločevati med koristmi otroka in lastnimi koristmi.
- Antonella ni želela videti očeta.
- V zavodu naj bi bila izvzeta iz spora med starši.
- Mati je predlagala in izbrala ta zavod.

- Istega dne z materjo zapustita Italijo in prideta v SLO.
- 4 mesece kasneje Okrožno sodišče v Mariboru je s sklepom (potrjenim na Vrhovnem sodišču 2. oktobra 2008) sklep sodišča v Tivoliju razglasi za izvršljivega na območju Slovenije.
- pred Okrajnim sodiščem v Slovenski Bistrici nato izvršilni postopek za izročitev otroka očetu z nastanitvijo v navedeni zavod (nato odložitev do konca sodnega postopka v glavni stvari).
- 28. novembra 2008 pri Okrožnem sodišču v Mariboru mati vloži predlog za izdajo začasne odredbe (ukrep zavarovanja) za predodelitev otroka v varstvo in vzgojo njej.

- OŽ s sklepom z dne 9. decembra 2008 ugodilo predlogu in jo zaupa v varstvo in vzgojo materi.
 - Odločitev je oprlo na člen 20 Uredbe št. 2201/2003 v povezavi s členom 13 Haaške konvencije iz leta 1980 in jo obrazložilo s spremenjenimi okoliščinami in otrokovimi koristmi.
 - *Hčerka živela v socialno okolje v Sloveniji. Vrnitev v Italijo s prisilno nastanitvijo v zavod naj bi škodila njeni dobrobiti, ker naj bi ji povzročila nepopravljivo psihično in fizično travmo. Poleg tega je v sodnih postopkih v Sloveniji izjavila, da želi ostati pri materi.*
- Pritožba očeta na Višje sodišče MB – vprašanje SEU!

Predhodni vprašanja

- Ali je SLO sodišče v skladu z določbo člena 20 Uredbe pristojno izdati ukrepe zavarovanja v primeru, če je sodišče druge države članice, ki je po Uredbi pristojno za odločanje o glavni stvari, že izdalo ukrep zavarovanja, ki je razglašen za izvršljiv v SLO?

- Če da, ali lahko SLO sodišče z uporabo nacionalnega prava z izdajo ukrepa zavarovanja po določbi člena 20 Uredbe **spremeni oziroma razveljavi** **pravnomočen in izvršljiv ukrep zavarovanja**, izdan po sodišču v drugi državi članici, ki je po Uredbi pristojno za odločanje o glavni stvari?“

PRAVNI OKVIR

1. Pri razlagi prava EU upoštevati ne le *pojme in besedilo*, temveč tudi **cilje**, ki jim sledi ureditev, katere del je
 - ***Teleološki argument v. formalizem***
2. Ne le razlagati nacionalno pravo v skladu s pravom EU, temveč tudi slednje razlagati v skladu s **temeljnimi pravicami EU** ali drugimi **splošnimi načeli prava EU**
 - ***Argument temeljnih pravic, splošnih načel v. formalizem***

Iz uvodne izjave Uredbe Bruselj II

- Pravila pristojnosti v zadevah starševske odgovornosti = čim bolj upoštevati **otrokove interese, zlasti merilo bližine**

Generalni pravobranilec

- NAMEN uredbe prispevati k ustvarjanju resničnega skupnega pravosodnega prostora s postavitvijo skupnih pravil v družinskih sporih
 - Temelj v uvodni izjavi 2: načelo medsebojnega priznavanja sodnih odločb v smislu oblikovanja skupnega pravosodnega prostora na načelu medsebojnega zaupanja

- Zoper „stare prakse“ t. i. sodnega nacionalizma

- Npr. tistih od staršev, ki je želel, da se mu otroka zaupa v varstvo in vzgojo, se z otrokom zatekel v svojo državo izvora in od nacionalnega sodišča zahteva, naj odloči o varstvu in vzgoji, pri čemer se praviloma ni upoštevala odločitev, sprejeta v drugi državi („forum shopping“)

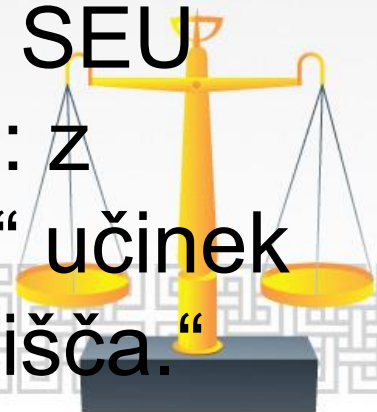

- Pomemben dialog, ne konkurenca
 - Med sodišči pravosodnega območja, ki temelji na medsebojnem priznavanju
 - V duhu uredbe poseben mehanizem sodelovanja med zadevnimi sodišči
 - Nepojmljivo, da bi bila dokončna odločitev sodišč, ki odločajo v usodi otroka, zaznamovana z nacionalnimi vzgibi...

Galič - članek

- „Zamujena priložnost, da bi ostali tiho“
Takšno vprašanje ne bi smelo biti postavljeno (in s tem ne bi smel biti izgubljen dragocen čas, ko se je ohranjalo protipravno stanje glede bivanja ugrabljenega otroka).“
- Sodišče prve stopnje storilo to, kar SEU šteje za popolnoma nesprejemljivo: z izdajo začasne odredbe je „izničilo“ učinek začasne odredbe italijanskega sodišča.“

- Glede razmerja med Uredbo Bruselj II in Haaško konvencijo ima „zadnjo besedo“ sodišče v državi, iz katere je bil otrok ugrabljen, torej državi, ki je ohranila pristojnost za vsebinsko odločanje v sporih o starševski odgovornosti.

- Uredba predvideva tudi kasnejšo **spremembo okoliščin**, vendar je treba te uveljavljati pred „matičnim“ sodiščem (pristojnim sodiščem države izvora).
 - Po načelu enakovrednosti in medsebojnega zaupanja!

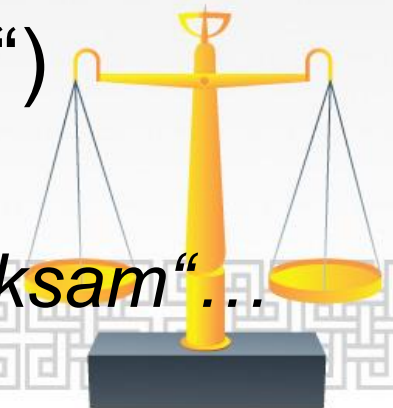
„Nevarnost“ za pravo EU

- Javnost zelo hitro sprejme pojmovanje
 - Da so domači starši boljši od tujih (za otroka je bolje, da je zaupan v vzgojo in varstvo „našemu“ državljanu)
 - Da je „naša“ država boljša od tuje (zato je za otroka bolje, da živi tu, ne pa v tujini)
 - Da so domača sodišča boljša od tujih sodišč

Temeljna pravna premisa v zadevi

- 8. člen Uredbe
- PRISTOJNOST SODIŠČA DRŽAVE, KJER IMA OTROK OBIČAJNO PREBIVALIŠČE OB ZAČETKU SODNEGA POSTOPKA
 - Sodišče v Tivoliju (Italija)
- **IZJEMA** po Uredbi (razlagati „ozko“)
 - *Exceptiones non sunt extendandae!*
 - Široka razlaga – vrnitev k „starim praksam“ ...

Izjema – pogoji (kumulativni)

1. Nujnost ukrepov

- V tem primeru bi bilo v nasprotju s **ciljem Uredbe**, da se prepreči nezakonite premestitve!
 - Nasprotovanje načelu medsebojnega priznavanja sodnih odločb (načelo medsebojnega zaupanja med državami članicami)
 - Odločbo izvršiti v državi članici, kjer se zahteva priznanje
 - Prepoved vsebinskega preverjanja takšne odločbe
- Sprememba otrokovega položaja posledica **nezakonite premestitve**

2. glede oseb, ki so v državi članici (drugega) sodišča

- Oče ni v SLO, pa oba pravico do stikov z otrokom

3. Začasni ukrepi

Vzročni primer iz obrazložitve Uredba (Vodnik Komisije)

Izjemne okoliščine (izjema od splošnega pravila)

- Primer družine, ki se je vozila po ozemlju članice, kjer ni imela stalnega prebivališča.
- Prometna nesreča, starši v komi, nesposobni izvrševati starševsko odgovornost.
- Država, kjer je bila družina, hitro sprejeti ukrepe za varstvo otroka brez sorodnikov v tej državi.
- Nastanitev otroka v zavod.

Mnenje

- SODIŠČE (DRUGE) DRŽAVE ČLANICE NE MORE SPREJETI ZAČASNEGA UKREPA IN DODELITI OTROKA ENEMU OD STARŠEV, ČE JE NA DRUGI STRANI PRISTOJNO SODIŠČE (PRVE) DRŽAVE ČLANICE IZDALO ODLOČBO IN ZAUPALO OTROKA DRUGEMU OD STARŠEV – IN TA JE BILA RAZGLAŠENA ZA IZVRŠLJIVO V (DRUGI) DRŽAVI

Haaška konvencija

- Okrožno sodišče MB – začasna dodelitev Antonelle materi
 - Člen 20 Uredbe v povezavi s členom 13 Haaške konvencije (spremenjene okoliščine + otrokove koristi)
 - Ni potrebna vrnitev ugrabljenega otroka (izjema)
 - Minilo več kot leto dni
 - Otrok prilagodil novemu okolju
 - Dovolj zrel otrok nasprotuje vrnitvi
 - Druga strani ni ugovarjala ali uveljavljala pravice do skrbi

- OŽ MB pravni standard „nujnosti“ (nasprotnega) ukrepa napolnilo z vsebino iz Konvencije
 - Antonella se vživela v slovensko socialno okolje
 - Njena vrnitev v Italijo in njena prisilna nastanitev v zavod zanjo psihična in fizična travma
 - V sodnih postopkih v Sloveniji hčerka izrazila, da želi živeti pri materi

Konflikt med 2 zgornjima premisama

- Premisa 1: „nujnost“ iz uredbe razložiti z uvodnimi izjavami, temeljnimi pravicami in načeli EU
 - Ožja razlaga, ker gre za „izjemo“
- Premisa 2: „nujnost“ iz uredbe razložiti s pomočjo Konvencije
 - Širša razlaga, ker sega izven prava EU?

Generalni pravobranilec

- Uporaba Konvencije sploh ne pride v poštev!
 - Člen 11 Uredbe – „kadar oseba, ki ima pravico do varstva in vzgoje otroka, zahteva izdajo sodne odločbe v drugi državi na podlagi Haaške konvencije, da bi dosegla vrnitev premeščenega otroka

Multimodalna (pravna) argumentacija

- Logični argumenti v. **emocionalni** argumenti (fizikalni/senzorični + intuitivni)
 - Pravo dominacija logičnih argumentov!
 - Emocionalni argument (kot *entimem* – skrita premisa) bi lahko bil odločilni (le implicitno!) v primeru dveh enakovrednih (tj. veljavnih) logičnih argumentov
 - Pri čemer bi emocionalni dodatno bolj podpiral eno izmed logičnih premis

- Oče (tujec) skrbništvo, a hčerka v zavod!?!
 - Argument se emocionalno nagne v prid matere (+ dodatna ugodna situacija doma)
 - Nujnost iz Haaške konvencija primernejša premisa, če bi bile obe enakovredne oz. veljavne

Odločilno

- Premisi nista enakovredni, ne obe možni
- **Primat prava EU nad nacionalnim in MP!**
 - Koherentnost (medsebojno zaupanje med državami članicami EU), enotnost, doslednost, načelnost glede izvrševanja odločb sodišč drugih držav članic EU
 - **Teleološka + namenska** razlaga SEU v. *formalistična* razlaga nacionalnega sodišča

„Detiček“ *post festum*

- Predložitveno Višje sodišče MB sledilo napotkom in sodbe SEU
- V nadaljnjem postopku pa jim druga sodišča niso sledila
 - Pravnomočna in izvršljiva postala sodba, ki ni v skladu s sodbo SEU!!!!

